

Onderwerp: Borging van het groen in de Koersnotitie t.b.v. concept Omgevingsvisie

Aan: wethouder Van Veller (Omgevingsvisie), wethouder Belt (groen), wethouder Bremer (ruimtelijke ontwikkeling, wonen), raadsleden, ambtelijke projectleider Omgevingsvisie, per e-mail

Van: Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor 's-Gravenhage en omstreken (AVN), Stichting Duurzaam Leidschendam-Voorburg

Datum: 22 maart 2024

Doel van deze notitie

De gemeente Leidschendam-Voorburg werkt aan de Omgevingsvisie. Hiervoor is een participatie traject doorlopen op basis van de notitie Hoofdkeuzes en speerpunten. Voor de Koersnotitie en de concept-Omgevingsvisie, die nog bij de gemeente in voorbereiding zijn, willen we graag enkele suggesties meegeven in aanvulling op de notitie Hoofdkeuzes en speerpunten. Deze zijn bedoeld voor de Koersnotitie en zullen uiteindelijk moeten landen in het Omgevingsplan.

Inleiding

Wij kunnen ons vinden in de vijf hoofdkeuzes. Het is waardevol dat hierover een zorgvuldig participatietraject heeft plaatsgevonden. Cruciaal voor een sterke hoofdgroenstructuur is de tekst onder Hoofdkeuze 1 Een hoogwaardig verblijfsklimaat. "De hoofdgroenstructuur heeft een hoge beschermstatus." Echter de passages over groen in de notitie, zoals verwoord in Hoofdkeuze 1 Een hoogwaardig verblijfsklimaat en Hoofdkeuze 5 Duurzaam toekomstbestendig, zijn nog te algemeen en te vrijblijvend om effectief te zijn. Daarom presenteren we hier een aantal suggesties om groen een volwaardige plek te geven in het Koersdocument.

Onze inzet samengevat

Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor 's-Gravenhage en omstreken (AVN) en de Stichting Duurzaam Leidschendam-Voorburg ijveren voor borging van groen, natuur en biodiversiteit, in samenhang met normen voor bodem, water en luchtkwaliteit, in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan van Leidschendam-Voorburg. De ervaring heeft namelijk geleerd dat het groen bij ruimtelijke plannen waarbij andere wel geborgde maatschappelijke belangen zoals woningbouw in het geding zijn, veelal aan het kortste eind trekt. Dit komt doordat in bestemmingsplannen en beleidsnota's doorgaans wel groene intenties maar geen richtlijnen voor de hoeveelheid en de gewenste natuurkwaliteit van het groen zijn vastgelegd, terwijl andere aspecten wel dwingend zijn genormeerd. Groen sneuvelt daardoor vaak als eerste. Dit is onwenselijk omdat groen en natuur cruciaal zijn voor leefbaarheid, gezondheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit in onze gemeente.

Om de hoeveelheid groen en de groene kwaliteit te behouden en te versterken zijn een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan nodig waar groen een integraal onderdeel van uit maakt. Om deze aspecten te borgen, moeten ze concreet worden benoemd in tekst en kaart. Allereerst in de Koersnotitie en daarna

in Omgevingsvisie en Omgevingsplan. Wanneer eisen en voorwaarden t.a.v. groen zijn opgenomen in de regels (van het Omgevingsplan), dan is duidelijk waaraan nieuwe activiteiten zoals woningbouw getoetst worden, wanneer die gevolgen kunnen hebben voor het groen.

Puntsgewijs samengevat stellen wij het volgende voor:

1. Benoem het groen als een integraal onderdeel van de Omgevingsvisie.
2. Neem in de Omgevingsvisie richtlijnen op voor de hoeveelheid en de natuurkwaliteit van het groen (ook bekend als 'groennormen').
3. Maak bij nieuwe ruimtelijke plannen een integrale afweging waarbij getoetst wordt aan normen voor bodem, water, groen, natuur en luchtkwaliteit in samenhang.

In Bijlage 1 en 2 worden deze voorstellen nader onderbouwd en uitgewerkt.

Proces

Onze voorstellen willen behulpzaam zijn bij de voorbereiding en de behandeling van de Koersnotitie in de Gemeenteraad, dit voorjaar. In het proces naar de Omgevingsvisie worden wij graag betrokken om constructief mee te denken over alle aspecten van natuur, groen en biodiversiteit in deze Visie en over praktische mogelijkheden voor het adopteren van geschikte groennormen voor onze gemeente.

Gezien uw portefeuille in het college of de gemeenteraad, of uw ambtelijke betrokkenheid bij dit dossier, maken we graag een afspraak met u om één en ander persoonlijk toe te lichten. Op 26 maart presenteren we onze voorstellen voor de Omgevingsvisie in een beeldvormende raadsessie.

Contactpersonen:

- Mirjam Post (AVN) mirjam.ester.post@gmail.com tel. 06 13863908
- Wim Hendriks (Stichting Duurzaam LV) wimwing@gmail.com tel. 06 51918967

Bijlage 1

Onderbouwing vanuit EU beleid, Rijksbeleid, Provinciaal beleid, nota's van de gemeente en participatietraject van de gemeente

De Europese Unie stelt in de afdwingbare Natuurherstelverordening 2022:

- de lidstaten zorgen ervoor dat uiterlijk op 31 december 2030 geen nettoverlies is in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden.
- de lidstaten zorgen ervoor dat er daarna sprake is van een stijgende trend in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte, onder meer door integratie van stedelijke groene ruimte in gebouwen en infrastructuur in stedelijke ecosysteemgebieden
- de lidstaten zorgen ervoor dat er in elk stedelijk ecosysteemgebied sprake is van een stijgende trend in de stedelijke boomkroonbedekking.

Het Rijk stelt in de Kamerbrief van 25-11-2022 over de rol van water en bodem bij ruimtelijke ordening dat water en bodem sturend zijn bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

*De provincie Zuid-Holland stelt in het Statenvoorstel in het kader van de Ruimtelijke Puzzel van 13 december 2023 dat Water en bodem sturend randvoorwaarde is, en dat er een ondergrens aan (open) landschap nodig is voor water-, groen-, recreatie- en natuuropgaven. De nieuwe koers van de provincie is dan ook dat het accommoderen van de vraag op basis van behoefteramingen **niet** meer leidend is. De nieuwe koers is:*

- Brede welvaart centraal
- Kwaliteit boven kwantiteit met Water en bodem sturend als randvoorwaarde

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft haar beleid t.a.v. groen neergelegd in verschillende beleidsstukken.

Bouwsteen Groene woongemeente 18-5-2021

Eén van de 4 kernboodschappen is (naast het bouwen van 4.500 a 5.000 woningen) : Niet bouwen in het groen (kwaliteit gaat boven kwantiteit). Op kaart in par. 4.4 zijn de groenstructuren aangegeven. Een cruciale passage in het kader van de woningbouwopgave is: "Het toevoegen van 4.500-5.000 woningen in Leidschendam-Voorburg op reeds bebouwde plekken betekent dat er geen groen verloren gaat. Wel kan het zijn dat groen op andere plekken terugkomt in een andere vorm. Uitgangspunt hierbij is dat de situatie kwalitatief verbetert."

Groenactieplan 2024 -2026

De essentie hiervan is: meer groen, verbeteren kwaliteit bestaand groen, verbeteren biodiversiteit, water en groen beter met elkaar verbinden. Naast kleinschalige acties i.s.m. burgers, op het schaalniveau van de gemeente samenwerking met landschapstafel Duin, Horst en Weide, realiseren van Nationaal Park Hollandse Duinen, aansluiten bij Groene Cirkel Groene Gezonde Stad en Groene Cirkel Bijenlandschap.

Voor de stand van het groen is een mogelijke geschikte richtlijn 3-3-300, te weten 3 (grote) bomen zichtbaar vanuit elk huis, 30% bladerdek (kroonbedekking) in elke buurt, maximaal op 300 meter een park of andere grote publieke groenruimte. Dit is een wetenschappelijk onderbouwde minimumeis. In Leidschendam-Voorburg voldoet 29% van de woningen **niet** aan deze minimumeis van de totaalscore, en 78% van de woningen voldoet niet aan de eis van 30% kroonbedekking (bron: Onderzoek Groen in zicht, opgesteld in opdracht van de gemeente t.b.v. het Groenactieplan).

Uit het participatie traject in Voorburg, Leidschendam en Stompwijk blijkt dat bewoners zeer hechten aan een groene woonomgeving, en vinden dat die beschermd en versterkt moet worden. Zij pleiten voor zo min mogelijk bomenkap bij nieuwbouw en geen woningbouw in gebieden die nu groen zijn.

Zij komen met suggesties voor groene corridors, vergroenen van de openbare ruimte in het centrum, aanleg van recreatiemogelijkheden langs de Vliet en natuurontwikkeling in de Starrevaartpolder.

Bovenstaand vastgesteld beleid is voor ons uitgangspunt voor onze reactie en aanvullingen op de tekst van **Hoofdkeuzes en speerpunten**. De resultaten van de participatie zien wij als een onderschrijving van onze voorstellen.

De recente publicatie 'Een praktische verkenning naar een Nederlandse groennorm'

Op 15 januari jl. publiceerden Natuur en Milieu, Vogelbescherming Nederland, ANWB en Staatsbosbeheer een onderzoek over de noodzaak en de mogelijkheden om de biodiversiteit in steden te versterken, recreatie dichtbij huis te stimuleren en steden klimaatadaptiever en gezonder te maken. Zij concluderen dat er nu een tekort is aan groen, dat de hoeveelheid groen per inwoner in veel steden afneemt, en dat ook de natuurkwaliteit van het groen onder druk staat. De samenwerkende organisaties achten daarom een aanzienlijke vergroening en een borging van een basiskwaliteit van het groen noodzakelijk. Daarom stellen zij voor om een landelijke strategie met een landelijke groennorm te adopteren. In het rapport bespreken zij diverse mogelijke groennormen. De 3-30-300 norm hoort bij de beste drie. Een belangrijke aanvulling daarop is een normering van de gewenste gelaagdheid van het groen (bomen, struiken, gras) aangezien in veel gemeenten nog sprake is van een tekort aan struiken en een overmaat aan gras. Later zullen wij nadere aandacht schenken aan enkele van deze groennormen die in aanvulling mogelijk in Leidschendam-Voorburg toepasbaar zijn.

Bijlage 2

Voorstellen voor de tekst van Koersnotitie en Omgevingsvisie

Algemeen

De omgevingsvisie omvat een integraal beeld van groene en rode functies en ontwikkelingen. Het groen is dus een integraal onderdeel van de visie.

Zorg dat de belangen van groen aan het begin van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden meegenomen als randvoorwaarde. Zo voorkom je dat een plan voor een nieuwe bestemming wordt gemaakt, waarbij pas later blijkt dat er groen sneuvelt. Bescherm de hoofdgroenstructuur met regels in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

Geef in de Omgevingsvisie aan welk groen niet onderhandelbaar is. In de de notitie Hoofdkeuzes en speerpunten staat de volgende passage "De hoofdgroenstructuur heeft een hoge beschermstatus. Dit betekent dat (plan)ontwikkelingen in de hoofdstructuur enkel zijn toegestaan als de groene kwaliteit en de biodiversiteit behouden blijft of toeneemt. " Wij stellen voor, dat (plan)ontwikkelingen daar *niet* zijn toegestaan. Dat is immers in strijd met de hoge beschermstatus. Geen 'nee tenzij', maar 'nee niet'.

Geef aan welke criteria gelden voor de kwaliteit van groen en voor het vervangen van groen. Groene daken en plantenbakken zijn een waardevolle aanvulling, maar ze zijn geen compensatie voor bomenkap en geen alternatief voor beplanting van bomen en heesters in de volle grond.

Stel duidelijke randvoorwaarden t.a.v. groen voor nieuwe ontwikkelingen. Voor nieuwe projecten is dat bijvoorbeeld de 3-30-300 norm. Leg deze of een andere geschikte norm vast in de regels van het Omgevingsplan. In de notitie Hoofdkeuzes en speerpunten staat dat een normenkader ontwikkeld wordt voor 'Aantrekkelijke hoogwaardige maatschappelijke voorzieningen'. We stellen voor om eveneens voor groen (omvang en kwaliteit) de tekst op te nemen dat hiervoor een normenkader wordt ontwikkeld.

We vragen daarnaast om teksten op te nemen over de volgende onderwerpen:

- Het in kaart brengen en ecologisch verbinden van grote en kleine groenstructuren.
- De ecologische verbindingzones (zoals de groene zones en de groene lijnen uit het Groenstructuurplan) met behulp van omgevingsvisie en omgevingsplan beschermen, versterken en waar mogelijk uitbreiden. Dit biedt ook kansen voor groene fiets/wandelroutes met natuurbeleving.
- De EU doelstelling van meer bomen opnemen. Een doel van 8000 bomen erbij (ofwel 10% van het geschatte totaal bomenareaal in LV) in 10 jaar is in overeenstemming met de bossenstrategie van het Rijk.
- Stedenbouwkundige plannen maken met grondreservering voor grotere parken.
- Het behouden en creëren van habitats met inheemse flora en fauna (zoals micro bosjes)
- Het ecologisch vergroenen (zoals gelaagd groen, kruidenrijk bodemgroen) van bestaande wijken en vervangen van onnodige en waterdichte verharding op straten, parkeerplaatsen, schoolpleinen en in particuliere tuinen.
- Natuurinclusief bouwen is leidend bij vergunningverlening en opdrachtverlening door de gemeente.
- Het aanwijzen van beschermde natuurgebieden in ons buitengebied, mede in het kader van het Landschapspark Duin, Horst en Weide.
- Ten slotte moet beseft worden dat particulier groen circa de helft van het stedelijk groen uitmaakt. We kunnen ons niet veroorloven dit domein zonder enig toezicht of sturing volledig aan de wensen en voorkeuren van burgers over te laten. Zo is het in overwegende mate betegelen van particuliere tuinen maatschappelijk ongewenst. Particulier groen kan, naast voorlichting, met een keuze uit richtlijnen en financiële prikkels worden beschermd en bevorderd.

Tekstopmerkingen bij de notitie Hoofdkeuzes en speerpunten

Blz. 4 Speerpunt Een sterke hoofdgroenstructuur. We onderschrijven de tekst van dit speerpunt, behoudens het toelaten van ontwikkelingen, en verzoeken de groene hoofdstructuur op kaart toe te voegen. Hierbij gaat het om zowel de huidige functie en kwaliteit als beoogde nieuwe groene plekken. Groene kwaliteit en biodiversiteit definiëren. Definities van groen-natuur, groen-recreatie, groen-sport opnemen. In grotere gebieden zoals Vlietland en Nieuwe Driemanspolder zijn rustgebieden en een zonering van de functies natuur en recreatie nodig met een kaart en definities.

Blz. 5. Speerpunt Meer (groene) leefkwaliteit en biodiversiteit. Hier de 3-30-300 groennorm opnemen als harde voorwaarde voor nieuwe (woningbouw)activiteiten.

Blz. 7 Hoofdkeuze 3. De ambitie van 4.500 tot 5.000 extra woningen tot 2040 is vraag gestuurd. Geef aan, conform de nieuwe koers van de provincie, dat deze ambitie kan worden bijgesteld, wanneer realisatie ervan ten koste gaat van de groene hoofdstructuur.

Blz. 12 Hoofdkeuze 4 Speerpunt Divers aanbod evenementen. Om welke evenementen locaties gaat het? Betreft het ook groene locaties?

Blz. 12 Speerpunt Klimaatadaptatie, vergroening en biodiversiteit. In welke gebieden is wateropvang/vergroening t.k.v. verharding aan de orde? Belonen/belasten van particuliere tuineigenaren voor resp. vergroenen en verstenen van tuinen. Voor alle nieuwbouw kan een groennorm voor de buitenruimte worden opgenomen, die gehandhaafd moet worden.